

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino
Lugduni, M. DC. LXXX.**

Tractatus IX. De Mutis, Surdis, & Cœcis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

TRACTATUS NONVS, DE MUTIS, SURDIS, ET COECIS.

RESOLVTIO PRIMA.

An surdi, & caeci priuentur iure eligendi?
Et an mutus possit signis, & nutibus ad Emphyteusim
nominare? Ex part. 5. tr. 6. Ref. 13.

Sup. hoc in
tom. 2. tr. 1.
Ref. 137. 9.
v.

§. 1. **M**utos non esse eligibiles ad Prælaturam, vt & caecos, infra patebit. Sed difficultas est, an surdi & caeci sint priuari iure eligendi alios: Et ad hoc dubium respondet doctus & amicissimus Siglimumundus à Bonacina in tract. de elect. part. 2. cap. 4. dub. 89. n. 1. vbi sic ait: Carterum hi omnes non priuantur iure eligendi, cum liberè reuera consentire possent, solum videntur caeci & surdi tutiori conscientia acturi, si renuencit eidemmet voci actiuae, cum ipsi videantur facillimè decipi posse. Sic ille.

2. Notandum est tamen hic obiter posse mutum signis & nutibus ad emphyteusim nominare. Ita ex Peyra docet Barbosa in collectan. tom. 2. lib. 3. tit. 13. c. 4. n. 143.

RESOL. II.

An surdi, & caeci possint abesse choro, & lucrari distributiones quotidianas? Ex part. 5. tr. 6. Ref. 14.

Sup. hoc in
tom. 3. tr. 6.
Ref. 13. cur-
sum pro fur-
do. §. Nota
etiam.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Sanchez in opuscul. tom. 1. lib. 2. c. 2. dub. 6. n. 7. asserens cecitatem, & surditatem non esse sufficientem morbum, vt Canonicus deficiens choro lucratur distributiones quia adesse choro non nocet huic morbo, & sua praesentia chorus authorizatur. Ita ille, qui citat Nauarrum.

2. Sed affirmatiuae sententiae ego haec cum Moneta de distributione h. part. 2. g. 6. n. 16. ex l. 1. C. qui morbo se excus. lib. 10. vbi qui vtriusque oculi aciem amisit, leuamen sentit munerum personalium, eorum nimirum, quae corporis sunt implenda, vt ibid. gloss. 1. explicat. Et ita hanc sententiam docet etiam Cenedus in 99. canon. 9. 1. n. 13. & Barbosa de canon. cap. 21. n. 30. vbi testatur quòd sacra Congregatio Concilij sub die 20. Iulij 1629. censuit Canonicum, qui lumen oculorum amisit, & propterea Missas, & diuina Officia celebrare non potest, distributiones quotidianas, & cetera emolumenta lucrari, perinde ac si diuinis interesset, & antea in eadem sub die 11. Augusti 1618. fuerat resolutum prouisum de Canoniatu, si capta possessione lumine orbetur, & non possit promoueri ad Ordinem requisitum, reputari praesentem, quoad fructus, sed non teneri assistere in choro.

RESOL. III.

An caecus possit esse iudex, & dignitatem obtinere?
Idem dicendum est de surdo & mutuo.

Et docetur mutus & surdum non posse esse arbitrum, Ex part. 5. tr. 6. Ref. 36.

Tom. V. III.

§. 1. **C**oecum posse esse iudicem & dignitatem retinere, patet ex l. 6. ff. vbi quis agere, vel conueniri, & l. 1. ff. de postulan. in §. eolum sibi. Quamuis autem caecus pro alio postulare non possit, tamen & Senatorium ordinem retinet, & iudicandi officio fungitur. Et l. 8. C. de Decurionibus lib. 10. licet gloss. ibi limitet quando amborum oculorum caecus esset, & de surdo & mutuo facit d. 1. ff. de postulan. & l. 7. ff. de decurionibus, & multa dicit Hizzarellus in dec. 26. cui adde Dominicum Tallonem in Pragmat. de Antifano ver. 14. obseru. 2. n. 2. & Megalium var. resol. tom. 2. resol. 183. num. 9. vbi adducit l. c. v. de iudicis.

Quoad hoc
in tom. 7.
tr. 1. lege do-
ctrinam col.
6. & 7.

2. Non desinam tamen hic adnotare Molinam de Inst. 10. §. tract. 5. disp. 39. n. 1. docere mutum & surdum non posse esse arbitrum.

RESOL. IV.

An surdus, & caecus possint munus Aduocationis exercere?

Et an si mutus scripto consulat, peccet?

Et quid, si esset in causa propria? Ex part. 5. tractat. 6. Ref. 27.

§. 1. **S**urdum omnino, mutum, & caecum vtroque Sorbatum oculo non posse munus aduocationis exercere, nisi esset in causa propria, ex Vigilio tenet Tallon. in pragmat. de Antifano ver. 14. obseru. 2. n. 2. & docet Sanchez in opuscul. tom. 2. lib. 6. cap. 7. dub. 2. n. 1. qui etiam dub. 4. docet, quòd si mutus scripto consulat, non peccat, neque venialiter, diuimodo iuris peritiam, vel negotiorum experientiam habeat.

RESOL. V.

An mutus possit esse curator?

Et an surdo, & mutuo curatorem dari debeat, & maxime si sint surdus, & mutus à natiuitate? Ex part. 5. tr. 6. Ref. 35.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Gratianus in dispensat. tom. 4. cap. 447. n. 8. vbi sic ait: Non videtur auctorari curator praesens & tacens, cum requiratur quòd expresse loquatur, vt notat gloss. in l. 3. C. de auctor. tut. vbi Bart. n. 1. dicit esse veriore opinionem, quicquid alij male sentiant. si enim non esset opus, vt curator loqueretur, etiam mutus posset esse curator, & auctorari, quod tamen non est verum, l. 1. in fin. ff. de tutel. tm. C. qui morbo se excus. siue simus in tutore testamentario, siue in datiuo & legitimo, l. pen. ad fin. ff. de leg. tut. gloss. in d. 1. in fin. in ver. non potest, ff. de tutel. Ita ille, cui adde Gurtierrez de tutel. part. 1. c. 7. n. 4. & idem Doctores communiter asserunt requiri loquelam in-curatore & tutore, neque sufficere praesentiam, vt docet Dynus in c. qui tacet, de reg. iur. in 6. & tantum abest, quòd mutus possit esse curator, vt potius ipse curatorem habere debeat: & idem Gizzarellus

R dec. 26.

decis. 26. num. 2. ex Bart. docet, surdo & muto curato-
rem dari debere, & maxime si sit surdus & mutus à
natiuitate, quod etiam docuit Spino, in speculo Testam.
gloss. 9. rubrica. n. 1.

RESOL. VI.

An mutus, surdus & cæcus possit succedere in feudo?
Et an mutus & surdus possit succedere in Maioratu, licet
in iurisdictione consistat, dum tamen perfecte intelligat
per signa exteriora?
Et notatur, quod casus, quod mutus à natiuitate non
possit succedere in feudo, debentur tamen ei ex di-
cto feudo alimenta, quibus possit sustentari, pro qui-
bus non tenetur aliquo modo seruire. Ex part. 5. tit. 6.
Ref. 21.

§. 1. Licet aliàs mutus & surdus non succedat in
feudo tamen obseruat Spino in speculo. testa-
menti. gloss. 9. rubrica. numer. 4. Quòd si seruitium
quod domino præstat, sit tale, quòd à quolibet sa-
pienter mente & intellectu possit præstari, succedit in ta-
li feudo, tenet Gregor. Lopez d. 6. idem in l. 2. tit.
15. part. 2. Hinc fit posse mutum & surdum succedere
in maioratu, licet in iurisdictione consistat, dum
tamen perfecte intelligat per signa exteriora, tenet
Molina lib. 1. de primogeniis, Hispan. cap. 13. num. 40.
Sed circa præsentem quæstionem vide Rosenthal de
feudis, cap. 4. conclus. 8. num. 1. & cap. 8. concl. 8. nu-
mer. 10. cum nostro Intrigliolo de feudis, cent. 2. art. 1.
à num. 554. s. que ad num. 577. vbi late pertractat hanc
materiam.

2. Nota tamen quòd in casu, quo mutus à natiuitate
non potest succedere in feudo, debentur ei tamen ex
dicto feudo alimenta, quibus possit sustentari, pro qui-
bus non tenetur aliquo modo seruire. Sed hæc om-
nia procedunt in feudo recto, nam in improprio mu-
tus indistincte succedit, vt notat Meno. huius vol. 1.
conf. 65. n. 14. & alij.

RESOL. VII.

An mutus, surdus, & cæcus possint esse Fideiussores? Ex
part. 5. tit. 6. Ref. 29.

§. 1. Ad hunc casum respondet Philippus Richter
tractat. de contractat. disputat. 8. thes. 1. fol.
mibi 102. vbi sic ait: Septima persona, quæ pro fide-
iussore adhiberi non potest, est mutus & surdus,
hocce non simpliciter accipi velim, sed illum, qui
verbis, lingua figuratis, & palam prolatis interroga-
re, verborum articulos integrare, & ad interrogatio-
nes congruè respondere nequit; hunc verò qui pla-
nè nihil audit, §. mutum. Insti. de inutil. stipulat. vbi
Anton. Richard. Vinnes numer. 7. §. item surdus, In-
stit. quibus non est permiss. facere testament. quorum
vtumque tamen in stipulatione requiri nouissimi iuris
est, l. 1. §. vltim. ff. de O. & A. l. 1. ff. de V. O. Gæd-
deus de contrab. stipul. cap. 2. conclus. 15. aliàs si quis
sine verbis stipulanti annuat, nec nulliter, nec natura-
liter obligatur, nec si ieiuniorum pro tali putatiua obli-
gatione à se datum relinquit obligatum, l. 1. §. si quis
ira, ff. de V. O. vbi Gottfriedus in lit. 7. pulchrè id
explicat Gæddeus d. conclus. 5. numer. 282. & 283.
Hodie, vt infra in hac ipsa litera demonstrabo, ius sti-
pulationum & fideiussionum quodammodo mutatum
est, & extensum, vt probabiliter dici posse arbitrer
mutum & surdum scripturæ rectè posse obligari, quod
post Ioannem Ferrarium Montanum in comment. In-
stit. de inutil. stipul. etiam VVelsenbecio in §. item inu-

tilis, Insti. de inutil. stipul. & Heringio d. tract. de fidei-
iuss. c. 7. n. 149. placuit, si modò per scripturam animam
declarare possint. Valentin. Franc. de fideiuss. c. 1. n. 4.
Hæc tamen tum vera esse statuunt, si surdus spontè ad
talem fideiussionem deueniat, aliter se habet, si à No-
tario, vel quolibet alio fraudulenter ad fideiussionem
& scribendum inducatur. Alcatus in l. sentiam. n. 3. C.
de transact. Cæcum quod attinet, licet ille quoque
corporis vitio laboret, tamen quoniam ratione intel-
lectus, loquelæ, & auditionis ipsi nihil deficiat, adeo-
que ipsum fideiubere posse statuo, cognitum est enim
illorum intellectum aliquando in tantum se extendere,
vt in artibus mechanicis, necnon in literis ad mi-
raculum & stuporem vsque excellant. Hering. de fidei-
iuss. c. 7. n. 159. vbi per plura exempla referentem vide.
Hucvique Richter: cui adde Didacum de Mari in ad-
ditione ad Gizzarellum dec. 26. n. 1. asserentes cæcum
non excludi à fideiussione, qui quidem de Marie ex Se-
bastiano Medices idem de illo asserit, quoad societate
tem contrahendam.

RESOL. VIII.

An mutus, surdus, & cæcus sint immunes à muneribus
publicis?
Et an monoculus, surdus, & balbutientes minime excu-
sentur à muneribus publicis?
Et quid si mutus, & surdus ex solo motu labiorum præci-
pian mentem loquentis? Ex p. 5. tit. 6. Ref. 33.

§. 1. Affirmatiuè respondeo cum Nauarro tract. de
elect. fori. sect. 2. q. 8. nu. 10. vbi quia aliqua
notat circa mutos & surdos, ponam eius verba per ex-
tensum: sic itaque ait. In l. 1. C. qui morbo se excusant,
& ibi per Bartolum & Doctores, lumibibus capti, sur-
di & muti habent excusationem à muneribus, & sic
in vtroque membro debilitati: monoculi autem, sur-
dastri, & cæteri his similes minime excusantur: facit
text. in l. honores, ff. de curat. vbi mutus & surdus si in
totum non audiunt, aut non loquuntur, ab oneribus
ciuilibus excusantur, & ibi per DD. at fecus in eo, qui
tardè loquitur, aut tardè audit, l. 2. §. minus audiens,
de vocatione muner. l. fin. ff. de leg. 1. & idem dicunt
DD. vt excusationem non habeat si mutus & surdus
ex solo motu labiorum percipiant mentem loquentis,
per doctrinam Bartol. in l. 1. in princip. ff. de verbor.
vbi gar. facit text. in l. mutum, ff. de aditio. edito,
vbi mutus dicitur, qui nullo modo potest loqui, non
autem qui potest loqui, sed grauitè & ponderose:
facit text. l. qui damnus, eodem titul. vbi minime di-
citur morbosus, qui vnicum oculum habet; quare iure
di, muti & cæci licet fideiubere non possint, tamen
id intelligitur de his, qui nihil profert vident, audiunt
& loquuntur. Alexand. cons. 12. lib. 1. Honded. consil.
37. volum. 1. at fecus in iis, qui male loquuntur &
exaudiunt, vt sunt balbutientes & surdastri. Maur. in
tract. de fideiuss. cap. 10. titul. 1. sect. 8. & regula illa,
quòd surdus & mutus non faciunt testamentum, intel-
ligitur de surdo, qui omnino non audit, & de muto,
qui nihil eloqui potest, & non de illo, qui tardè lo-
quitur. Hucvique Nouatius. Cui addo Gizzarellum
dec. 26. n. 4. c. 29. per totum. vbi sic asserit: Cæpi veru-
que oculi luce carentes excusationem merentur à mu-
neribus publicis, & personalibus, ex l. 1. C. qui morbo
se excus. lib. 10. quem textum extendit ibi Ioannes de
Platea ad surdum & mutum. Sic ille. Et tandem circa
præsentem quæstionem ne deseras videre Syluestrum
v. Gabella 3. n. 5.

RESOL.

De Mutis, Surdis, & Cæcis Resol. IX. &c. 195

RESOL. IX.

An mutus & surdus possint ferre testimonium?

Et quid, si mutus literas scribere sciat, an in criminalibus admittatur & recipiatur eius testimonium? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 32.

§ 1. **D**ico primò, quòd mutus tantum, vel surdus tantum non prohibetur ferre testimonium super re cadente in sensum, in quo non est impeditus. Dico secundo, quòd mutus qui non caret intellectu, sed mentem suam nutu, & signis certis & indubitatis exprimeret potest non repellitur à testificando, & hoc intelligitur in civilibus, secus autem in criminalibus, & si literas scribere sciat, admittitur & recipitur eius testimonium per scripturam, licet alias testes non in scriptis, sed viva voce deponere debeant: & hæc omnia probata inuenies apud Farinacium q. 60. per totam, vbi ponit formam seruandam in interrogatione & responsione supradictorum.

2. Neque desinam hic apponere verba Didaci Spino in speculo testamenti gloss. 9. rubricæ, numer. 2. vbi sic ait: Mutus qui perfecte intelligit, potest esse testis, & eius testimonium valet. Sic gloss. in cap. testes. 3. q. 9. communiter recepta secundum ripam d. l. 1. de verb. oblig. num. 37. secundum Iaf. l. qui iurasse, in fine principis, de iurand. Ioan. Igneus l. 3. §. ignoscitur. ad Syllaniam. Et ita tenendum, licet contrariam sententiam, immò quòd non possit mutus esse testis, teneat Ioan. Faber in §. testes. n. 3. de testam. Sed quidem falsa est eius opinio, cum mutus perfecte intelligens per signa mentis conceptum explicantia, valet eius testimonium, cum nihil referat, quomodo cumque veritas appareat, & cognoscatur, argum. ego solis. dist. 9. l. nec omisit. C. de liberali causa. Huc vltique Spino, cui etiam adde Doctores, quos citat & sequitur Guazzinus tom. 1. defens. 14. c. 7. n. 3. omnino videndus.

RESOL. X.

An mutus, surdus, & cæcus, ut persona miserabilis possint forum declinare? Ex pat. 5. tr. 6. Ref. 30.

Sup hoc in tom. 9. tr. 1. leg. doctri. nam Ref. 306. & 307.

§ 1. **R**espondeo affirmatiuè cum docto amicissimo Nouatio tract. de elect. fori. sect. 2. quest. 8. n. 6. & 7. qui n. 9. docet hanc sententiam procedere in illo, qui vtroque lumine est orbatus, & plene surdus, pleneque mutus est: & ratio est, quia, ut docet Chokier de iurisd. part. 4. q. 108. & Matta de iurisd. part. 2. c. 21. n. 5. Castillo quot. com. lib. 1. c. 21. supradicti annumerantur inter miserabiles personas, & ita hanc sententiam præter Nouarium docet etiam de cæco Thesauris dec. 177. & alij, quos citat & sequitur Didacus de Mari in addit. ad dec. 26. Gizzarelli n. 1.

RESOL. XI.

An mutus, & surdus possint puniri pro delicto perpetrato pena ordinaria?

Et quid si mutus, & surdus sciret scribere, an possit per

In indice primo huius Tom. 8. lege Apendicem ad hunc Tract. 9. Vbi inuenies alias multas Diffic. mistas, & dispersas per alios Tom. Tract. & Ref. quæ simul pertinent ad hunc Tract. 9. de Mutis, Surdis, & Cæcis.

indicem cogi ad respondendum per scriptum?
Et an, si mutus, & cæcus confiteatur fecisse homicidium, & ex ea confessione cum testium attestacionibus, dato eis Curatore, an possint damnari? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 31.

§ 1. **D**E hac questione agit Plaça fusè in epitome delict. lib. 1. c. 32. n. 17. Gomez de delictis c. 1. n. 69. & Farinacius in pract. crimin. q. 98. vbi si mutus & surdus intellectum habeat, ponit practicam quomodo possit per signa interrogari, quomodo Notarius debet illius mutus, actus, & signa describere, & quomodo etiam dicta signa interpretari debeat per se, vel per alios interpretes, qui cum muto cõuerlationem habeant. Attamen cum confessio sic signis, & nutu significata non sit tuta & clara, pro ut ad reum condemnandum requiritur, idcirco ex tali confessione ipsum mutum condemnari non posse aperte voluit Bald. in l. 1. n. 7. C. de Confess. vbi magistraliter, more suo, disputata materia tandem concludit, mutum & surdum non posse ex sua confessione condemnari, sed tamen ex testium depositionibus, qui ipsum plene de delicto conuincant. Imò si mutus & surdus sciret scribere, posset per indicem cogi ad respondendum per scripturam, & si legitima præcederent indicia, potest etiam torqueri, ut delictum per scripturam fateatur, & si fatebitur, & in scriptis suam redegerit confessionem, videtur ex ea ipsum posse condemnari. Vide etiam Additiones ad Iulium Clarum in pract. crimin. lib. 5. §. fin. 3. §. 5. l. 1. vbi habetur, quòd mutus & cæcus potest confiteri fecisse homicidium, & ex ea confessione cum testium attestacionibus dato ei curatore damnari, secus autem ait Baiardus quasi. 60. n. 26. si constet mutum & surdum carere intellectu, tunc enim infanti æquiparatur, & idè minime puniri potest, & omnia supradicta inuenies etiam peracta non solum à Farinacio vbi supra, sed etiam à Sebastianio Quazzino tom. 2. defens. 32. c. 29. per totum: & tandem Gizzarelli decif. 20. n. 9. & 10. docuit, quòd mutus & surdus, qui habet intellectum, quem potest saltem demonstrare signis, tunc reputatur habilis ad delinquendum, & tenebitur ex delicto, & si est legitime ætatis, non dabitur curator, & quidem mutus fuit suspensus, qui fuit socius cum alio in homicidio. Ita ille. Sed quid dicendum est de cæco, infra dicemus.

Infra in Ref. quæ hanc sequitur.

RESOL. XII.

An cæcus possit torqueri, & puniri pena ordinaria?
Et an cæcus, surdus, & mutus non possint accusare, & repelluntur ab accusando? Ex p. 5. tr. 6. Ref. 37.

§ 1. **H**anc questionem latè pertractat Gizzarelli decif. 26. per totam, & negatiuam sententiam docet, quia facilius excusatur cæcus, quàm mutus & surdus, vide illum, vbi pro hac sententia multas adducit rationes, & obseruat etiam pro nostra materia in fine dicte decisionis n. 12. quòd secundum Angelum de malefic. ver. & ad querelam Titij, num. 30 cæcus, surdus, & mutus non possunt accusare, & repelluntur ab accusando, sed huic opinioni consentit cum distinctione Decianus in tract. crimin. 10. 1. lib. 3. c. 11. & hæc dicta sufficiant circa præsentem tractatum de mutis, surdis & cæcis. Faxit Deus, ut ad mala loquenda, audienda, & videnda nos muti, cæci, & furdi deueniamus.